Mykolas Michelbertas

Excavations in Paalksniai

In 1996–1997 VU researched 2 barrows from late Iron Age that contained primary burials of late B1–B2/C1 period. The excavation in late Iron Age cemetery covered 3 cremation burials; the findings from the destroyed burials went beyond 400 different items. In addition to that, the team examined 15 primary burials from the 15th–16th centuries.

Vidas Semėnas

Pavajuonio-Rėkučių pilkapyno tyrinėjimai 1996 metais

1996 m. NM tęsė Pavajuonio-Rėkučių (Ignalinos raj., Zuikų s-ja) ardomų pilkapių tyrinėjimus, pradėtus 1994 m. (*ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 85).

1996 m. NM ištyrė apardytą pilkapį Nr. 11. P–Š kryptimi jis buvo 9,3 m dydžio, R–V kryptimi – 10 m dydžio, 70–90 cm aukščio. Sampilo centre žiojėjo 1,5x1,6x0,2 m dydžio lobių ieškotojų iškasta duobė.

Pilkapio sampilas buvo apjuostas akmenų vainiku, vidutiniškai iš 18x15x12 cm dydžio akmenų. Vainiko akmenys dėti ant išlyginto žemės paviršiaus – pagrindo. Vainiko Š, R, PR akmenys smulkesni, V ir P didesni. Vainiko V dalyje išliko dviejų eilių akmenų vainiko dalis: P–Š kryptimi vidinė akmenų sienelė buvo 70 cm ilgio, iš 4 akmenų, 30 cm į V nuo jos analogiška 4 akmenų sienelė, lygiagreti su pirmąja. P–Š kryptimi akmenų vainiko skersmuo buvo 6 m, R–V kryptimi – 4,5–5 m.

Be akmenų vainiko, pilkapis Nr. 11 buvo apjuostas ir dviem grioviais iš R ir Š–ŠR pusių. Grioviai netaisyklingos formos, išlenkti, 3,3 m (R)–6 m (Š–ŠR) ilgio, 45 (R)–60 cm (Š–ŠR) pločio, 0,9–1 m (R)–0,4–0,55 m (Š–ŠR) gylio. Griovys, juosęs pilkapį iš R, buvo dubenėlio formos skersiniame pjūvyje, o Š–ŠR – netaisyklingos piltuvėlio formos. Pilkapio Nr. 11 skersmuo su grioviais buvo 9,5 m. Tiriamajame pilkapyje rasti du kapai.

Pilkapio centre rastas kapas Nr. 1. Jo duobės kontūras viršuje buvo stačiakampio apvalintais kampais formos, 2,36 m ilgio ŠV–PR kryptimi, 0,8 m pločio per vidurį. 80 cm gylyje nuo kapo duobės kontūro atsidengė griaučiai. Išlikusių griaučių ilgis 50 cm, plotis – 16–17 cm. Rankų, kojų, dubens kaulai neišlikę. Mirusysis paguldytas ant nugaros, galva orientuotas ŠV (315°) kryptimi. Mirusiam vaikui ant kaklo buvo uždėtos trys antkaklės (dvi besibaigiančios kabliuku ir plokštele, viena – vidurinė – vyniotais galais, o vietoje plokštelės – kilpelė), du gintariniai karoliai, kriaušės formos gintarinis kabutis. Šalia apatinės antkaklės (viduje) rasta vytinė tūtelė ir ritinėlio formos karoliukas. Ant kairiosios rankos dilbio buvo užmauta sidabrinė apvalaus skersinio pjūvio lankeliu ir storėjančiais galais apyrankė. Mirusiojo kairėje rasta sidabrinė sagtelė su apkalu, peiliukas mediniu apvalaus skersinio pjūvio kotu.

Pilkapio P dalyje, prie akmenų P ir PV vainiko, rastas kapas Nr. 2. Jo duobės kontūras viršuje buvo trapecijos apvalintais kampais formos, 2,4 m ilgio ŠV–PR kryptimi, 1,28 m pločio per vidurį. 1,02 m gylyje nuo kapo duobės kontūro atsidengė griautinis kapas. Griaučių ilgis kape buvo 1,7–1,8 m, plotis per pečius – 32 cm. Mirusiojo kaukolės viršutinė dalis deformuota, žandikauliai pasukti į dešinę. Moteris (sprendžiant iš įkapių ir laidojimo krypties) kape galva orientuota PR (127°) kryptimi, paguldyta ant nugaros, kairioji ranka ištiesta ir padėta ant dubenkaulio, dešinė sulenkta per alkūnę ir padėta ant krūtinkaulio. Kojos suglaustos ir ištiestos.

15 cm atstumu nuo griaučių, ties kairiosios rankos alkūne ir dubens kaulais, rastas degęs 24 cm ilgio ir 10 cm skersmens pagalys. Matyt, laidojant buvo atliekamos tam tikros apeigos su ugnimi.

Mirusiajai ant kaklo buvo uždėta antkaklė, galuose besibaigianti kabliuku ir vos paplatinta plokštele, karolių apvara, gintarinis karolis. Karolių apvara suverta iš įvairių formų (ritinėlio, cilindro, disko, statinaitės, kubo, oktaedro) įvairių ilgių ir spalvų (raudoni, žali, balti, juosvi, geltoni, oranžiniai, mėlynas [stiklo]) karoliukų. Karolių apvaros skirstikliai – žalvarinės įvijos. Moters rankas puošė apyrankės apvalaus skersinio pjūvio lankeliu, storėjančiais galais. Ant kiekvienos rankos buvo po vieną apyrankę. Kairiosios rankos pirštus puošė žiedas užkeistais galais, dešinės – įvijinis žiedas. Dar vienas žiedas paplatinta priekine dalimi ir užkeistais galais rastas atsitiktinai tarp pirštikaulių. Mirusios pilvo srityje rasta

geležinė yla mediniu keturkampio formos skersiniame pjūvyje koteliu. Dešinėje pusėje, prie šlaunikaulio, rastas pjautuvas.

Mirusiai moteriai buvo įdėtos ir papildomos įkapės: žiedas paplatinta priekine dalimi ir užkeistais galais bei lankinė segė lenkta kojele. Papildomos įkapės rastos ant medinio 11,3x9,2 cm dydžio, 1,7 cm storio pagrindo, buvusio po dešiniąja galvos puse. Tai lankinė segė plokščia kojele 14,5 cm ilgio, įvija 9,2 cm ilgio, besibaigianti buoželėmis. Segės kojelės paviršius padengtas sidabro plokštele, pakraščiai išdailinti tankiais pusmėnulio formos iškalimais. Viršuje kojelė puošta horizontaliu brūkšniu, nuo jo į apačią – vertikalia „bangelių keterų" iškalimų linija.

1996 m. Pavajuonio-Rėkučių pilkapyne ištirtas pilkapis Nr. 11 yra vienas iš ankstyviausių Rytų Lietuvos pilkapių teritorijoje žinomų pilkapių. Pilkapis datuojamas III a. viduriu.

Vidas Semėnas

Research on the barrow cemetery in Pavajuonis-Rėkučiai, 1996

In 1996 NMŠ proceeded with the research on the disturbed barrows in Pavajuonis-Rėkučiai. In the research of barrow No 11 there was noted a two-row stone circle as well as 2 ditches. The barrow contained 2 primary burials. A study of grave No 1 revealed a child burial with such burial items as 3 neck-rings, amber artifacts, a silver brooch and a buckle with a mounting as well as a knife with a wooden handle. Grave No 2 was registered as a female burial where the buried individual was adorned with a neck-ring, a necklace of multicoloured beads, bracelets, finger rings, an iron awl, a sickle, a finger ring and a crossbow brooch with a silver-plated foot. The barrow dated to the middle of the 3rd century.

Vidas Semėnas

Papiškių pilkapyno tyrinėjimai 1997 metais

1997 m. NM ištyrė vieną apardytą Papiškių pilkapyno (Švenčionių raj., Švenčionėlių s-ja) pilkapį. Pilkapis Nr. 7 smarkiai apardytas: P dalis